

Loimaan kaupungin esi- ja perusopetuksen opiskeluhuolto-suunnitelma

Sivistyslautakunta 24.4.2025

Sisälllys

1. JOHDANTO	2
2. ARVIO OPISKELUHUOLLON KOKONAISTARPEESTA JA KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT OPISKELUHUOLTOPALVELUT	3
3. OPISKELUHUOLLON TOTEUTTAMINEN.....	4
3.1. Opiskeluhoitoryhmät ja ryhmien toiminta.....	4
3.2. Toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi.....	5
3.2.1. Oppilaiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen	6
3.2.2. Poissaolojen seuraaminen ja poissaoloihin puuttuminen.....	7
3.2.3. Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen	8
3.3. Toimenpiteet yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseksi.....	10
4. YHTEISTYÖN JÄRJESTÄMINEN OPPILAIDEN JA HEIDÄN PERHEIDENSÄ SEKÄ KOULUSSA TYÖSKENTELEVIEN JA MUIDEN OPPILAIDEN HYVINVOINTIA TUKEVIEN TAHOJEN KANSSA	13
4.1. Yhteistyö koulutuksen järjestäjän opiskeluhoolltosuunnitelman laatimisessa ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamisessa	13
4.2. Oppilaiden osallistuminen yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamiseen sekä esi- ja perusopetusyksikön toiminnan kehittämiseen	14
4.3. Huoltajien ja esiopetus- ja perusopetusyksiköiden välinen yhteistyö	15
4.4. Yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa	15
4.5. Yhteistyö nuorisopalvelujen kanssa	15
4.6. Lasten ja nuorten monialainen työryhmä	16
4.7. Poliisin kanssa tehtävä yhteistyö.....	16
4.8. Nivelvaiheyhteistyö	16
4.9. Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille	17
5. KOULU- JA OPPIMISYMPÄRISTÖN TERVEELLISYYS JA TURVALLISUUS SEKÄ KOULUYHTEISÖN HYVINVOINTI	17
5.1. Yhteistyö ja suunnitelmat koulu- ja oppimisympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi.....	17
5.2. Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä	18
5.3. Kriisisuunnitelma	24
5.4. Toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa	26
6. OPISKELUHUOLTOTYÖN ARVIOINTI, SEURANTA JA KEHITTÄMINEN	27
7. OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMAN LAATIMINEN, HYVÄKSYMINEN JA PÄIVITTÄMINEN.....	27

1. JOHDANTO

Esi- ja perusopetuksen oppilailla on oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen sekä opiskeluhooltoon. Opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa koulu- ja oppilaitosyhteisössä. Opiskeluhoolto on oppilaan ja kouluyhteisön kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista ja sen edellytyksistä huolehtimista.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) tarkoituksena on:

1. Edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntymistä.
2. Edistää oppilaitosyhteisön ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä.
3. Turvata varhainen tuki sitä tarvitseville.
4. Turvata opiskelijoiden tarvitsemien opiskeluhohtopalvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu.
5. Vahvistaa opiskeluhoollon toteuttamista ja johtamista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä.

Opiskeluhohtoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhohtona. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus laissa säädetyn mukaiseen yksilökohtaiseen opiskeluhohtoon. Opiskeluhohtoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyökumppanien kanssa.

Monialainen yhteistyö on opiskeluhohtolossa keskeistä. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä opiskeluhohtolossa.

Opiskeluhohtotyötä ohjaavia periaatteita ovat:

- monialainen yhteistyö, yhteisöllisyys ja moniammatillisuus
- luottamuksellisuus
- opiskelijan ja huoltajan kunnioittaminen sekä osallisuuden tukeminen
- opiskeluhoollon tarpeen oikea-aikainen tunnistaminen
- opiskeluhoollon riittävä saatavuus
- uusien toiminta- ja ratkaisumallien kehittäminen

Opiskeluhoollon tavoitteita ja tehtäviä ovat:

- hyvinvointia tukevan oppilaitosyhteisön ja oppimisympäristön kehittäminen, seuraaminen ja arvioiminen
- yhteisöllisen toimintatavan kehittäminen ja vahvistaminen edistämällä opiskelijan ja huoltajan sekä muiden mahdollisten toimijoiden osallisuutta oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin kehittämisessä
- myönteisen vuorovaikutuksen ja keskinäisen huolenpidon ilmapiiriin edistäminen sekä tarvittaessa ongelmiin puuttuminen
- terveen ja turvallisen oppimis- ja kasvu ympäristön ylläpitäminen ja kehittäminen
- toimenpiteet ja vastuunjako ongelma- ja kriisitilanteiden ehkäisemiseksi, havaitsemiseksi ja hoitamiseksi
- opiskelijan yksilölliseen kasvuun, kehitykseen ja terveyteen liittyvien tarpeiden huomioon ottaminen oppilaitoksen arjessa

- kasvun ja oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien ja muiden ongelmien ehkäiseminen, tunnistaminen, lieventäminen ja poistaminen mahdollisimman varhain
- yhteistyön kehittäminen ja vuorovaikutuksellisen jatkumon muodostaminen esiopetuksesta perusopetukseen ja sitä kautta toisen asteen koulutukseen

Tässä suunnitelmassa kuvataan Loimaan kaupungin esi- ja perusopetuksen opiskeluhuollon järjestäminen. Suunnitelman lisäksi opiskeluhuollon toteuttamista ja toimintaa ohjaavat esi- ja perusopetuksen lukuvuosi-suunnitelmaan liittyvät opiskeluhuoltoa koskevat kuvaukset. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen ja alueen kuntien yhteistyönä laadittava alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma ohjaa työskentelyä osaltaan. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki ja muut lait on saatavilla ajantasaisina osoitteessa www.finlex.fi.

2. ARVIO OPISKELUHUOLLON KOKONAISTARPEESTA JA KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT OPISKELUHUOLTOPALVELUT

Opiskeluhuollon kokonaisuus tarvitsee toimiakseen selkeän johtamis- ja ohjausjärjestelmän. Se edellyttää yhteistyötä laajasti eri tasoilla ja vaatii riittävän sekä osaavan henkilökunnan, joka on perehtynyt opiskeluhuollon toimintaa ohjaaviin periaatteisiin, tavoitteisiin, toimintamalleihin ja arviointimenetelmiin. Lisäksi opiskeluhuollon kehittäminen vaatii lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvän tiedon keräämistä, seuranta, arviointia ja hyödyntämistä.

Opetussuunnitelman perusteet velvoittavat tarjoamaan oppilaalle riittävät palvelut, joilla turvataan oppimisen edistymisen. Opiskeluhoitolain (9a §) mukaan koulupsykologi- ja koulukuraattoripalveluita järjestettäessä yhtä kuraattoria kohden saa olla enintään 670 oppilasta ja yhtä psykologia kohden enintään 780 oppilasta. THL:n suosituksen mukaan kouluterveydenhuollon asiakaspohjan tavoitteena pidetään 460 oppilasta/terveydenhoitaja ja 2 100 oppilasta/lääkäri.

Loimaan kaupungissa opiskeluhuollon johtamis- ja ohjausjärjestelmän muodostavat opiskeluhuollon ohjausryhmä ja yksikkökohtaiset opiskeluhoitoryhmät (ryhmät on tarkemmin esitelty luvussa 3). Opiskeluhuollon ohjausryhmä tekee keväällä arvion opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja Varsinais-Suomen hyvinvointialue tekee päätökset ja tarjoaa opiskeluhoitopalvelut seuraavaa lukuvuotta varten. Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta tukee yksikön käytettävissä olevien resurssien kohdentamista yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen opiskeluhoitotyöhön sekä opiskeluhuollon yhteistyöhön.

Oppilashuollon kokonaistarve arvioidaan yksikkökohtaisesti suhteessa oppilasmäärään sekä käytettävissä olevaan lasten ja nuorten hyvinvointia kuvaavaan arviointi- ja seurantatietoon. Arviossa otetaan huomioon opiskeluhuollon seurannassa, kehittämisessä ja toteuttamisessa vaadittava opetushenkilöstön ja opiskeluhuollon palveluiden asiantuntijoiden työpanos. Arviossa hyödynnetään muun muassa lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia sekä elinoloja koskevaa seurantatietoa, opiskelijoilta ja huoltajilta sekä opetus- ja opiskeluhoitohenkilöstöltä saatavaa tietoa. Lisäksi arviossa otetaan huomioon oppilaiden tuen tarve.

Esiopetusta järjestetään Loimaalla varhaiskasvatusyksiköissä ja perusopetusta kahdeksassa koulussa. Valmistavaa opetusta järjestetään tarpeen mukaan Hirvikosken yhtenäiskoulussa ja Keskuskoululla sekä varhaiskasvatuksen yksiköissä esiopetusryhmissä.

Opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelujen sekä opiskeluterveydenhuollon lääkäri- ja terveydenhoitajapalvelujen järjestämisestä vastaa hyvinvointialue. Opiskeluhoiltoa toteutetaan opetuspalvelujen ja

hyvinvointialueen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä. Opiskeluhooltohenkilöstö työskentelee yhteistyössä esi- ja perusopetuksen henkilöstön kanssa, ja kuuluu osana opiskeluhoollon ryhmiin. Palvelut järjestetään lähipalveluna oppilaitosten yhteydessä ja oppilaitosten tiloissa.

Opiskeluhooltohenkilöstön resurssin kohdentuminen esi- ja perusopetuksen yksiköihin kuvataan esi- ja perustuksen lukuvuosisuunnitelmissa.

3. OPISKELUHUOLLON TOTEUTTAMINEN

3.1. Opiskeluhooltoryhmät ja ryhmien toiminta

Alueellinen opiskeluhoollon yhteistyöryhmä

Varsinais-Suomen hyvinvointialueella toimii alueellinen opiskeluhoollon yhteistyöryhmä (varha + koulutuksen järjestäjät), jonka toimintaa hyvinvointialue koordinoi. Ryhmä valmistelee alueellisen opiskeluhoollon suunnitelman, seuraa suunnitelman toteutumista, tarkastelee opiskeluhoollon palveluiden toteutumista ja käsittelee opiskeluhoollon palveluiden järjestämiseen liittyviä yhteistyön kysymyksiä.

Opiskeluhoollon ohjausryhmä

Opiskeluhoollon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Ryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa.

Ryhmän kokoonpano on seuraava:

- sivistysjohtaja (pj.)
- varhaiskasvatusjohtaja
- varhaiskasvatuksen erityisopettaja
- rehtori (3)
- V-S:n hyvinvointialueen edustajat (kuraattori-, psykologi-, kouluterveydenhuoltopalvelut)

Tarvittaessa ryhmän puheenjohtaja voi kutsua kokouksiin myös muita asiantuntijoita.

Yksikkökohtainen opiskeluhooltoryhmä (yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä)

Ryhmä vastaa yksikön opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttaminen ja kehittäminen. Ryhmässä käsitellään asioita yleisellä ja yhteisöllisellä tasolla. Ryhmä suunnittelee toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi ja tukitoimien järjestämiseksi, ohjaa yhteistyön järjestämistä kodin, koulun ja muiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa sekä järjestää oppilashuollon toteutuksen seurannan.

Ryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa. Sitä johtaa rehtori/ päiväkodinjohtaja. Ryhmän tarkempi kokoonpano määritellään lukuvuosisuunnitelmassa. Tarvittaessa ryhmän puheenjohtaja voi kutsua kokouksiin myös muita asiantuntijoita.

Monialainen asiantuntijaryhmä

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu (se, jolla huoli herää). Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Oppilas sekä tilanteen mukaan huoltaja tai muu laillinen edustaja osallistuvat ryhmän kokouksiin. Asian käsittely ryhmässä perustuu oppilaan sekä tarvittaessa huoltajan tai muun laillisen edustajan suostumukseen.

Ryhmässä käydyn keskustelun lisäksi ryhmään kuuluvat ammattilaiset voivat tarvittaessa käydä keskinäistä konsultaatiota sekä vaihtaa käsiteltävänä olevan asian hoitamisessa välttämättömiä tietoja salassapitovelvoitteiden estämättä. Keskinäisistä konsultaatioista ja keskusteluista tehdään asianmukaiset kirjaukset opiskeluhoitokertomukseen sekä tarvittavin osin myös keskusteluihin osallistuneiden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten omiin potilas- ja asiakaskertomuksiin.

Yksittäistä lasta/oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan opiskeluhoitokertomus (ks. luku 3.3). Ryhmän vastuu henkilökirjaa yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot asiakirjaan. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet.

3.2. Toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Sillä tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta. Lisäksi huolehditaan kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Esteettömyydellä viitataan niin fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen, aistilliseen kuin kulttuuriseenkin esteettömyyteen, joka tarkoittaa erilaisuuden hyväksymistä, ja mahdollistaa jokaisen osallisuuden ja yhteisöön kuulumisen kokemuksen. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten kanssa. Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä opiskeluhoitossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa.

Opiskeluhoito luo kouluyhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennaltaehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä. Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Koulun järjestyssäännöt lisäävät kouluyhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä. Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Kouluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä kouluyhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimet.

Yhteisöllistä opiskeluhoitoa toteuttavat kaikki opiskeluhoollon toimijat. Kaikkien kouluissa oppilaiden kanssa työskentelevien sekä opiskeluhoitopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä oppilaiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista.

Toiminnan painopiste on ongelmien ennaltaehkäisyssä ja varhaisessa puuttumisessa sekä kouluyhteisön tukemisessa yhteisessä työssä oppilaiden hyväksi. Yhteisölliseen opiskeluhooltoon kuuluu myös yksikön toimintakyvystä huolehtiminen ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa.

Perustan yhteisöllisen opiskeluhoollon kehittämiseksi muodostaa tieto kouluyhteisön ja ympäristön tilasta ja tarpeista sekä oppilaiden terveydestä ja hyvinvoinnista. Tietoa saadaan mm. erilaisista tarkastuksista ja kyselyistä. Myös oppilailta ja huoltajilta kerätään tietoa oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnista.

Yhteisöllisen opiskeluhooltoryhmä tehtäviä ovat mm.

- Vastata yksikön opiskeluhoollon suunnittelusta, ohjauksesta, arvioinnista ja kehittämisestä
- Vastata opiskeluhooltosuunnitelman yksikkökohtaisten osioiden laadinnasta opiskeluhoollon ohjausryhmän ohjeiden mukaan
- Suunnittelee, miten oppilaiden ja yhteisön hyvinvointiin liittyvien kyselyjen sekä laajojen terveys-tarkastusten yhteenvetoja käsitellään
- Suunnittelee, miten kotien kasvatustyötä tuetaan sekä koulun ja kodin yhteistyötä vahvistetaan
- Käsittelee nivelvaiheyhteistyökumppaneiden kanssa yhteistyöhön liittyviä ajankohtaisia kysymyksiä
- Opiskelu ympäristön terveellisyyteen ja turvallisuuteen sekä yhteisön hyvinvointiin liittyvien tarkastusten tulosten läpikäynti ja tarvittavien toimenpiteiden laadinta

3.2.1. Oppilaiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen

Arjen fyysisen aktiivisuuden lisääminen

Kaikilla Loimaan kouluilla on nimettynä Liikkuva Koulu -vastuuopettajat. Liikkuva Koulu -ohjelman tavoitteena on edistää arjen fyysistä aktiivisuutta, esim. vähentämällä istumista ja mahdollistamalla välituntiliikuntaa, tukemalla oppimista toiminnallisilla menetelmin.

Hyvinvointia tukeviin ruokailutottumuksiin ohjaaminen

Kouluaterioiden toteutuksessa otetaan huomioon suomalaiset ravitsemussuositukset ja kouluruokasuositus. Kouluateriat on suunniteltu ravitsemuksellisesti täysipainoisiksi, kun kaikki aterian osat nautitaan. Kouluruokasuosituksen mukaan koulussa tarjottavan aterian tulee kattaa noin kolmannes oppilaan päivittäisestä energiantarpeesta.

Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon aterian tarjoamisen ajankohta ja ruokailun kesto. Ruokailuajankohdan tulee sopia oppilaiden normaaliin päivärytmiin jaksottaen koulupäivän kokonaisuutta ja siihen tulee varata riittävä aika.

Kouluruokailu on osa esi- ja perusopetuksessa tehtävää ruokakasvatusta. Pedagogisesta näkökulmasta sen avulla voi johdattaa oppilaat pohtimaan esim. ruoan terveellisyyttä, laatua, hintaa ja ympäristövaikutuksia, ruokaan liittyvää teknologiaa, paikallista ruokakulttuuria, erilaisia ruokavalioita ja hyvien tapojen merkitystä.

Kouluruokailu on fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin edistäjä ja oikein järjestettynä ja ohjattuna virkistävä levähdystauko kiireisessä arjessa. Kouluruokailu kehittää vuorovaikutustaitoja ja sosiaalisuutta.

Harrastamisen mahdollistaminen

Loimaalla kaikki koulut ovat mukana harrastamisen Suomen mallissa ja OPH:n kerhotoiminnan tukemisessa ja kehittämisessä. Näiden hankkeiden tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä. Tarjotaan oppilaille monipuolista harrastustoimintaa, jolla osaltaan voidaan tukea heidän sosiaalisten taitojensa kehittymistä, vahvistaa itsetuntoa, antaa onnistumisen kokemuksia, herättää kiinnostusta harrastuksiin ja tarjota mielekästä tekemistä vapaa-aikaan.

Hyvinvoinnin vuosikello

Nuoren mielenterveystaitojen vahvistaminen ja mielenterveyden edistäminen ovat jokaisen nuoren parissa toimivan aikuisen vastuulla. Hyvinvoiva mieli on vakaa pohja, jolle voidaan yhdessä nuoren kanssa rakentaa tulevaisuutta. Kun nuori tunnistaa omat vahvuutensa ja voimavaransa, vahvistaa se hänen opiskelu- ja työelämätaitojaan. Myös tavoitteiden asettaminen, unelmointi ja sosiaalisista suhteista kiinni pitäminen on tällöin helpompaa. Hyvinvoinnin vuosikello ohjaa kouluja mielenterveyden edistämässä omassa päivittäisessä työssään nuorten parissa. Vuosikello on jaettu kalenterivuoden mukaan, ja teemoja vuodelle on yhdeksän. Teemojen kautta käydään läpi nuorelle tärkeitä mielenterveystaitoja.

1. Arjen valinnat ja voimavarat
2. Itsetuntemus ja vahvuudet
3. Tunnetaidot
4. Ihmissuhteet ja kaveritaidot
5. Turvaverkko
6. Selviytymiskeinot
7. Tietoisuustaidot
8. Arvot ja asenteet
9. Unelmat ja luottamus elämään

Esiopetuksessa lasten kanssa käydään läpi tunne- ja turvataitoja säännöllisesti yhdessä opiskeluhoollon henkilöstön kanssa.

3.2.2. Poissaolojen seuraaminen ja poissaoloihin puuttuminen

Oppivelvollisen huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollinen suorittaa oppivelvollisuuden (Oppivelvollisuuslaki 9 §). Opetuksen järjestäjän tulee ennaltaehkäistä perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja sekä seurata ja puuttua niihin suunnitelmallisesti. Opetuksen järjestäjän tulee ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle (Perusopetuslaki 26 §).

Perusopetuksen oppilaiden poissaoloihin puuttumisen mallit on kuvattu osana perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Perusopetuksen oppilaiden poissaoloihin puuttumisen mallia noudatetaan soveltuvin osin myös esiopetuksessa ja perusopetukseen valmistavassa opetuksessa.

Opettaja seuraa oppilaan poissaoloja osana oppilaan hyvinvointia ja oppimista. Seuraamalla poissaoloja suunnitelmallisesti ja ottamalla ne puheeksi varhain, voidaan tarvittaessa tukea lasta ja nuorta koulunkäynnissä sekä torjua pidempiaikaisia ja kasautuvia koulunkäynnin haasteita.

Wilmaan on rakennettu ilmoitusautomaatit, kun oppilaan poissaolotunnit ylittävät tietyt rajat. Kouluyhteisöön kiinnittämisen ja poissaoloihin puuttumisen toimintamallissa poissaoloihin lasketaan kaikki poissaolot, myös ennalta anotut lomat ja huoltajan selvittämät poissaolot.

Jokainen koulupäivä on tärkeä oppilaan osallisuuden ja myönteisen kouluun kiinnittymisen näkökulmasta. Oppivelvollisuus on tärkeä osa lapsen ja nuoren elämää ja huoltajilla on merkittävä rooli koulunkäynnin tukemisessa. Mikäli lapsen/nuoren koulunkäynti mietityttää, on tärkeää olla yhteyden koulun henkilökuntaan mahdollisimman matalalla kynnyksellä.

3.2.3. Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen voidaan jakaa kolmeen osaan: ennaltaehkäisevään työhön, varhaiseen puuttumiseen ja toimintatapoihin, joita sovelletaan ongelmatilanteissa.

Tupakointi on kielletty kaikkien esi- ja perusopetusta antavien yksiköiden sisä- ja ulkotiloissa (Tupakkalaki 74 §). Lainsäädännön mukaan alkoholin käyttö ja hallussapito on kiellettyä alaikäisiltä. Laissa on täydellinen huumeita koskeva kielto.

Jokaisella on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön koulussa (Perusopetuslaki 628/98). Tavoitteena on turvata kaikkien kouluyhteisön jäsenten oikeus ympäristöön, jossa ei esiinny riskiä päihteiden tarjontaan ja, jossa ei työskennellä päihteiden vaikutuksen alaisena. Tavoitteena on myös mahdollisimman varhain tunnistaa yksittäinen päihteiden kanssa ongelmiin joutunut lapsi tai nuori sekä puuttumaan tarkoituksenmukaisin keinoin hänen elämäntilanteeseensa.

Ennaltaehkäisevä työ

Pelkkää päihdekasvatusta syvemmälle menevää ennaltaehkäisyä on laaja-alainen nuorten hyvinvoinnin tukeminen: sosiaalisten taitojen opettelu, turvallisuutta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta lisäävä toiminta, itsetunnon tukeminen, mielekäs tekeminen, onnistumisen kokemukset, selkeät säännöt ja sopimukset.

Päihteiden käytön ehkäisy ja päihdekasvatus eivät ole muusta opetuksesta ja kasvatuksesta irrallaan olevia asioita, vaan osa laajempaa elämänhallintataitoja tukevaa kasvatusta, johon kuuluu mm. seuraavia asioita:

- turvallinen ja kannustava oppimisympäristö
- myönteisten oppimiskokemusten ja kouluviihtyvyyden takaaminen
- avoin ja myönteinen ilmapiiri
- turvallisuuteen panostaminen ja kiusaamisen ennaltaehkäisy
- fyysisesti viihtyisät ja siistit tilat
- harrastustoiminta

Oppilaskunta ja tukioppilastoiminta tukevat ennaltaehkäisevää työtä, kun oppilaat voivat osallistua koulun toiminnan suunnitteluun.

Tärkeää ennaltaehkäisevää työtä on yhteydenpito huoltajiin (oppimiskeskustelut, vanhempainillat) ja muihin yhteistyötahoihin (mm. nuorisopalvelut, seurakunta).

Kouluterveydenhuollon tavoitteena on tukea oppilaan tervettä kasvua ja kehitystä ja rohkaista kohti oikeita elämäntapavalintoja.

Varhainen puuttuminen

Yksi varhaisen puuttumisen keinoista on tarjota oppilaille ja heidän vanhemmilleen tietoa päihteistä ja niihin liittyvistä riskeistä. Päihteisiin liittyvät oppiaineiden sisällöt (esim. terveystieto), erillinen päihde- ja laillisuuskasvatuksen materiaali, vanhempainillat (esim. kouluterveyskyselyn tulokset) yms. ovat tähän liittyviä välineitä.

Usein päihteiden käytön riskiryhmässä olevilla nuorilla on koulusta paljon turhauttavia kokemuksia. Oppimisvaikeuksissa tukeminen liittyy olennaisesti elämänhallintataitojen ja itsetunnon kehittämiseen.

Oppilaskunta- ja tukioppilastoiminta tukee varhaista puuttumista, kun jokainen oppilas tuntee vastuunsa oppilastovereistaan ja kertoo havaitsemastaan päihteiden käytöstä tai välityksestä jollekin aikuiselle.

Kouluterveydenhuollon ja erityisesti koulukuraattorin rooli varhaisen puuttumisen tukena on merkittävä.

Seuraavien oireiden ja muutosten yhteydessä on syytä epäillä nuoren päihteiden käyttöä. Pitää kuitenkin muistaa, että monet näistä tunnusmerkeistä ovat normaaleja murrosikäisillä nuorilla tai voivat liittyä mielenterveyden häiriöihin.

- käyttäytymisen muutos (välinpitämättömyys, eristäytyminen, katsekontaktin vältteleminen, valehtelu, mielialamuutokset, äkillinen luonteen muuttuminen)
- ulkoisen olemuksen muuttuminen (lihominen, laihtuminen, epäsiisti olemus, päihteitä edustavien tunnusmerkkien ilmaantuminen)
- koulunkäynnin muutos (poissaolot, muutokset suhtautumisessa koulutyöhön, masentuneisuus, käyttäytymishäiriöt)
- kaveripiirin ja harrastusten muuttuminen (salaperäisyys, uudet ja usein vanhemmat kaverit, harrastusten väheneminen ja kokonaan lopettaminen)
- kotona ilmenevät muutokset (lisääntynyt rahantarve, huumeiden käyttöön viittaavaa esineistöä)
- näpistykset, rikokset, väkivallan jäljet

Toimintatavat ongelmatilanteissa

Kun koulussa on epäily oppilaan hallussa olevista päihteistä, päihteiden käytöstä tai välittämisestä koulun alueella, tarvitaan moniammatillista työtä. Jokainen koulun aikuinen puuttuu välittömästi havaittuun päihteiden käyttöön ja toimii yhteisten sopimusten mukaisesti.

Oppilas tavattu käyttämästä tupakkatuotteita

- asia saatetaan luokanvalvojan tietoon, joka keskustelee oppilaan kanssa ja on yhteydessä huoltajaan
- kurinpidolliset toimenpiteet tehdään järjestyssääntöjen mukaan

Tieto oppilaan päihdekokeilusta/-ongelmasta

- asia saatetaan luokanvalvojan tietoon, joka keskustelee oppilaan kanssa ja on yhteydessä huoltajaan
- keskustellaan kyseisen luokan oppilaiden kanssa päihdeilmapiiiristä ja päihteiden käytön haittavaikutuksista
- oppilas ohjataan terveydenhoitajalle, joka tekee hoidon tarpeen arvion ja ohjaa tarvittaessa oppilaan päihteitä käyttävän nuoren hoitopolun mukaisesti yksilöllisen tuen piiriin
- arvioidaan muun tuen tarve

Oppilas on päihtyneenä koulussa

- havainnon tehnyt aikuinen ottaa työpaikseen toisen aikuisen ja keskustellaan oppilaan kanssa

- oppilaan huoltaja kutsutaan paikalle selvittämään tilannetta, jonka jälkeen heidät ohjataan terveyskeskukseen päivystykseen (esim. puhallutus, huumeeseula). Tämän jälkeen oppilas ohjataan terveydenhoitajalle, joka tekee hoidon tarpeen arvion ja ohjaa tarvittaessa oppilaan päihteitä käyttävän nuoren hoitopolun mukaisesti yksilöllisen tuen piiriin
- arvioidaan muun tuen tarve ja tehdään lastensuojeluilmoitus sekä sovitaan seurannasta
- keskustellaan kyseisen luokan oppilaiden kanssa päihdeilmapiiristä ja päihteiden käytön haittavaikutuksista

Kouluissa valvotaan tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käyttökiellon noudattamista. Jos epäillään, että joku on myynyt/välittänyt tupakkaa tai muita tupakkatuotteita koulussa, otetaan yhteyttä poliisiin. Jos oppilaalla on hallussaan päihteitä, otetaan yhteyttä huoltajiin, poliisiin ja lastensuojeluun. Jos epäillään huumeiden käyttöä koulussa, otetaan aina yhteyttä poliisiin ja lastensuojeluun. Päihteiden käytön aiheuttamissa hätätilanteissa soitetään suoraan hätänumeroon 112.

3.3. Toimenpiteet yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseksi

Yksilökohtainen opiskeluhoolto tarjoaa oppilaiden tarvitsemaa tukea. Palvelujen piiriin hakeutuminen voi tapahtua opiskelijan, huoltajan, opettajan tai muun henkilön aloitteesta ja palvelut suunnitellaan oppilaan lähtökohdat huomioon ottaen. Yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon kuuluvat kouluterveydenhuollon palvelut, esiopetuksen ikäryhmälle tarkoitetut neuvolapalvelut, kuraattorin ja psykologin palvelut sekä yksittäistä oppilasta koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhoolto, jota toteutetaan tapauskohtaisesti tilanteen ja tarpeen mukaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Kouluilla työskentelevien psykiatristen sairaanhoitajien työ tukee kouluterveydenhuollon palveluita.

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittely oppilaan tueksi koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä perustuu oppilaan tai, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, huoltajan suostumukseen. Suostumus pyydetään kirjallisena etukäteen tai ensimmäisen kokouksen yhteydessä. Oppilaan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella voi hänen asiansa käsittelyyn osallistua lisäksi tarvittavia opiskeluhoollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä. Ennen suostumuksen antamista varmistetaan, että oppilas, huoltaja tai muu laillinen edustaja on saanut tarvittavat tiedot etukäteen monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaperiaatteista sekä ryhmän jäsenten oikeudesta ilmaista toisilleen myös asian hoitamisen kannalta välttämättömiksi katsomansa salassa pidettävät tiedot ja oikeudesta konsultoida muita asiantuntijoita.

Oppilaalla on yksilökohtaisessa opiskeluhoollissa itsenäinen asema ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilas voi kieltää huoltajaansa tai muuta laillista edustajaansa osallistumasta opiskeluhooltoaan koskevan asian käsittelyyn tai antamasta tälle asiaa koskevia tietoja, ellei se ole selvästi hänen etunsa vastaista. Arvion asiassa tekee opiskeluhoollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö. Huoltajalla ei ole oppilaan iästä riippumatta oikeutta kieltää alaikäistä oppilasta käyttämästä opiskeluhoollon palveluita.

Oppilaalle järjestetään mahdollisuus opiskeluhoollon palvelujen käyttämiseen perusopetuslain 36 ja 36 h §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa (kurinpitotoimenpiteet, opetuksen epääminen). Lisäksi oppilaalle järjestetään muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut:

Kouluterveydenhuollossa suoritetaan määräaikaisten terveystarkastukset luokka-asteittain ja laajat terveystarkastukset järjestetään kaikille oppilaille 1., 5. ja 8. luokalla. Vanhemmat kutsutaan mukaan tarkastuksiin lääkärintarkastusten yhteydessä. Koululääkärin tarkastuksissa arvioidaan koko perheen hyvinvointia. Laajojen tarkastusten yhteydessä kerätään tietoa oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa niin vanhemmilta, oppilailta kuin opettajiltakin.

Huoltajan kirjallisella suostumuksella laajaan terveystarkastukseen sisällytetään opettajan arvio oppilaan selviämisestä ja hyvinvoinnista koulussa. Arviossa ovat terveyden- ja sairaanhoidon tai tuen tarpeen arvioimiseksi sekä järjestämiseksi ja toteuttamiseksi tarpeelliset tiedot. Tiedon keräämisessä käytetään Terveystarkastuksen ja hyvinvoinnin laitoksen ja Opetushallituksen yhdessä laatimia lomakkeita.

Terveystarkastuksen jälkeen opettaja saa tarvittaessa huoltajan tai oppilaan suostumuksella palautteen terveystarkastuksessa esiin nousseista asioista.

Kouluterveydenhuoltoon ja koululääkäritoimintaan ei kuulu varsinainen sairaudenhoito, paitsi ensiapu koulutapaturmissa. Terveystarkastuksen vastaantulijalle on mahdollista mennä aikaa varaamatta sovittuna avovastaanottoaikana keskustelemaan oireistaan ja mieltä askarruttavista asioista. Seuranta- ja tukikäyntejä järjestetään yksilöllisesti tarpeen mukaan. Kouluterveydenhuollossa on mahdollisuus saada kansalliseen rokotusohjelmaan kuuluvat rokotukset.

Kouluterveydenhuoltoa toteutetaan kouluterveydenhoitajan ja koululääkärin yhteistyönä ja se toimii linkkinä erikoissairaanhoitoon ja muihin terveydenhuollon palveluihin. Suun terveystarkastus toteutetaan vähintään kolme kertaa peruskoulun aikana suun terveydenhuollon toimesta (1.lk, 5.lk, 8.lk).

Lapsikohtainen lääkehoidonsuunnitelma tehdään yhteistyössä lasta hoitavan tahon, lääkehoitoa toteuttavan tahon sekä huoltajan välillä seuraavissa tilanteissa:

- lapsen tiedetään tarvitsevan välitöntä lääkehoitoa tietyissä tilanteissa (esim. anafylaktisen sokin vaara, kouristukset)
- lapsella on pitkäaikaissairaus, johon hän tarvitsee säännöllistä ulkopuolisen antamaa lääkehoitoa päivän aikana
- lapsella on sairaus, jonka lääkehoidon vaikutuksia on seurattava päivän aikana.

Sovittavia asioita ovat muun muassa:

- mistä sairaudesta tai oireesta on kyse
- milloin lääkehoitoa tarvitaan
- keiden on tarpeen tietää tästä suunnitelmasta
- missä lääke säilytetään
- miten lääke annetaan
- kuka lääkkeen antaa, myös varahenkilöt
- mitä muita toimenpiteitä kuin lääkkeen antamista tilanne edellyttää
 - ambulanssin kutsuminen
 - ilmoittaminen vanhemmille
 - mitä oireita seurataan
 - muita lääkkeen antamiseen liittyviä toimenpiteitä
- milloin lääkkeen antamisesta informoidaan huoltajia tai hoitavaa tahoa
- millaista osaamista tarvitaan, kuka kouluttaa, ketä koulutetaan

- miten varmistetaan lääkkeen antajien riittävä osaaminen
- lääkkeen tai käytetyn välineen hävittäminen
- kaikki tarvittavat yhteystiedot

Erityisruokavaliot toteutetaan ainoastaan lääkärin tai terveydenhoitajan allekirjoittaman erityisruokavaliolomakkeen tai erikoislääkärin tekemän lausunnon mukaisesti. Koska ruoka-allergiat häviävät useimmiten ennen kouluikää, neuvolassa tarkistetaan erityisruokavalio vuosittain lapsen syntymäpäivään ajoittuvan neuvolakäynnin yhteydessä. Esiopetuksessa huoltajat toimittavat erityisruokavaliolomakkeen esiopetusryhmän henkilöstölle. Perusopetuksessa huoltajat toimittavat lomakkeen luokanopettajalle/luokanvalvojalle. Keliaakikot ja diabeetikot ovat erikoissairaanhoidon asiakkaita, joten he saavat sieltä erityisruokavaliiohjeensa ja lausunnon erityisruokavaliion tarpeesta varhaiskasvatukseen/perusopetukseen.

Esiopetuksen neuvolapalvelut

Esiopetusikäiset kuuluvat ennen koulunalkua neuvolapalveluiden piiriin. Viimeinen neuvolan määräaikaistarkastus tehdään 6-vuotiaana, eli se tehdään joko ennen esiopetuksen alkua tai esiopetuksen aikana syntymäpäivän ajankohdasta riippuen.

Koulukuraattoripalvelut:

Kuraattoripalvelut ovat osa lakisääteisiä sosiaalihuollon palveluja. Palvelut ovat vapaaehtoisia, maksuttomia ja luottamuksellisia. Niiden tulee olla helposti saatavilla osana oppilaiden kouluarkea. Loimaalla kaikille esi- ja perusopetuksen yksiköille on nimetty koulukuraattori. Opiskelija voi tavata kuraattorin yksin tai yhdessä vanhemman kanssa.

Kuraattori edistää ja tukee oppimista, koulunkäyntiä ja opiskelua, hyvinvointia sekä sosiaalisia valmiuksia ja toimintakykyä. Koulukuraattori tukee jaksamista, arjen sujumista, sosiaalista toimintakykyä koulunkäyntiin, kaveri- ja muihin ihmissuhteisiin sekä erilaisiin elämäntilanteisiin ja kriiseihin liittyen.

Koulupsykologipalvelut:

Koulupsykologipalvelut ovat osa lakisääteisiä terveydenhuollon palveluja. Palvelut ovat vapaaehtoisia, maksuttomia ja luottamuksellisia. Niiden tulee olla helposti saatavilla osana oppilaiden kouluarkea. Loimaalla kaikille esi- ja perusopetuksen yksiköille on nimetty koulupsykologi.

Koulupsykologilta saa tukea hyvinvointiin, sosiaalisiin ja psyykkisiin valmiuksiin, koulunkäyntiin ja oppimiseen liittyvissä asioissa. Koulupsykologilta saa apua myös mielenterveyteen ja kriisitilanteisiin liittyen sekä tunne-elämän haasteisiin.

Oppimiseen liittyvissä haasteissa koulupsykologin konsultaatio ja arviointi ovat tarjolla matalalla kynnyksellä. Jos opetuksen tarjoamat tukikeinot tuntuvat riittämättömiltä, psykologi arvioi oppimistutkimusten tarvetta yhdessä perheen, opettajien ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollon kanssa.

Koulun psykiatrisen sairaanhoitajan palvelut:

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen lasten ja nuorten perustason mielenterveys- ja päihdepalvelut on toteutettu pääasiassa kouluihin jalkautuvana työnä. Koulujen psykiatriset sairaanhoitajat tarjoavat varhaisen vaiheen mielenterveys- ja päihdepalveluita lapsille ja nuorille. Psykiatrisen sairaanhoitajan tehtävään kuuluu pääasiassa keskivaikeiden sekä pitkittyneiden mielenterveyden ongelmien hoito suunnitelmallisesti ja

tavoitteellisesti. Hoito voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäinterventiona. Hoidon tarpeen arviointi tehdään aina yhteistyössä kouluterveydenhoitajan ja tarvittaessa muun oppilashuollon henkilökunnan kanssa.

Opiskeluhuollon kertomukset ja rekisterit

Yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

- Yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen opiskelijan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- Kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
- Kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- Asian aihe ja vireille panija
- Opiskelijan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet, kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- Toteutetut toimenpiteet, kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet
- Tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- Toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella, on luovutettu.

Oppilashuoltokertomukset sekä muut opiskeluhuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä opiskelijaa tai muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja koulupsykologit kirjaavat yksilökohtaisen opiskeluhoitotyön Varsinais-Suomen hyvinvointialueen antamien ohjeiden mukaisesti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti opiskeluhuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot sosiaalihuollon asiakaskertomukseen.

4. YHTEISTYÖN JÄRJESTÄMINEN OPPILAIDEN JA HEIDÄN PERHEIDENSÄ SEKÄ KOULUSSA TYÖSKENTELEVIEN JA MUIDEN OPPILAIDEN HYVINVOINTIA TUKEVIEN TAHOJEN KANSSA

4.1. Yhteistyö koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimisessa ja yhteisöllisen opiskeluhoitotoiminnan toteuttamisessa

Opiskeluhoitosuunnitelma on laadittu yhteistyössä opetustoimen henkilöstön, opiskeluhoitohenkilöstön, oppilaiden ja huoltajien kanssa. Yhteisenä tavoitteena on oppilaiden hyvinvointia, kasvua, kehitystä ja opiskelua tukevan oppimisympäristön luominen.

Esi- ja perusopetuksen henkilöstöä perehdytetään opiskeluhoitotyöhön jatkuvana työnä. Tämä otetaan huomioon mm. suunniteltaessa henkilöstön täydennyskoulutuksia.

4.2 Oppilaiden osallistuminen yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamiseen sekä esi- ja perusopetusyksikön toiminnan kehittämiseen

Oppilaiden osallistuminen yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamiseen sekä esi- ja perusopetusyksikön toiminnan kehittämiseen on osa kaikkien yksiköiden toimintaa. Osallisuuden kautta luodaan jokaisen kannalta hyvin toimivaa, yksilöllistä ja yhteisöllistä hyvinvointia edistävää, kasvua ja oppimista tukevaa ympäristöä. Oppilaiden osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen osana yksikön toimintaa tapahtuu mm. erilaisissa keskusteluissa, oppilaiden omana toimintana, oppilaskuntatoimintana tai erilaisista kyse-lyistä koottavan tiedon välityksellä. Osallistamisen muotoja kehitetään yhdessä oppilaiden tai heidän edus-tajiensa kanssa.

Esiopetuksessa lasta kuullaan häntä koskevista asioista ikä ja kehitysvaihe huomioiden. Esiopetuksessa huoltaja edustaa yleensä lasta opiskeluhooltoon liittyvissä asioissa. Lapsi otetaan mukaan tapaamisiin sil-loin, kun se on lapsen tilanteesta tarkoituksenmukaista.

Lasten mielipiteitä, tarpeita ja toiveita kuullaan ja selvitetään mm. havainnoimalla lasten toimintaa ja ryh-mässä esille nousevia ilmiöitä, kuuntelemalla yksittäisen lapsen ajatuksia ja toiveita, keskustelemalla lasten kanssa ryhmässä.

Huoltajia tiedotetaan oppilashuollon palveluista. Heitä kannustetaan tuomaan esille havaintojaan, mielipi-teitään ja toiveitaan esiopetuksen järjestämiseen ja lasten hyvinvointiin liittyvissä asioissa.

Lapsikohtaisissa keskusteluissa huoltajan kanssa keskustellaan lapsen hyvinvoinnista ja siihen liittyvistä tar-peista, toiveista ja mahdollisista toimenpiteistä.

Perusopetuksessa opiskeluhoolto luo kouluyhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Oppilaat otetaan mukaan esim. kouluarjen tapahtumien ja toimintatapojen sekä kouluviihtyvyyden suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Perusopetuksessa oppilaita osallistetaan koulun toimintaan esimerkiksi oppilaskunnan toiminnan avulla. Oppilaskunta toimii jokaisessa perusopetuksen koulussa. Oppilaskuntaan valitaan edustajat koulun oppi-laista. Oppilaskunnan toimintaa ohjaa koulun henkilökuntaan kuuluva henkilö. Oppilaskunnan toiminnan tarkempi kuvaus kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan.

Oppilaat voivat toimia kummi- tai tukioppilaina muille koulun oppilaille. Nämä voivat suunnitella esimerkiksi teemapäiviä tai muita koulun tapahtumia. Tukioppilaat toimivat henkisenä tukena uusille yläkouluun siirty-ville oppilaille. Tukioppilastoiminnan avulla uudet yläkoululaiset tuntevat olonsa turvallisemmaksi ja koke-vat itsensä tervetulleiksi uuden yhteisön jäseniksi.

Välkkäritoiminnan avulla oppilaat osallistetaan välituntitoimintaan. Joustavan koulupäivän järjestelyissä op-pilaat voivat olla suunnittelemassa ja toteuttamassa toimintaa.

Kahden vuoden välein toteutettava kouluterveyskysely ja muut erilliset kyselyt antavat monipuolista tie-toa oppilaiden tilanteesta. Tietoa käytetään palvelujen ja toimintojen suunnittelussa ja kehittämisessä.

4.3. Huoltajien ja esiopetus- ja perusopetusyksiköiden välinen yhteistyö

Huoltajien kanssa toimitaan kasvatuskumppaneina. Kasvatuskumppanuus rakentuu kunnioituksen, luottamuksen ja dialogisuuden periaatteille. Vanhemmat ja opetushenkilöstö jakavat tietoaan, taitojaan ja näkemyksiään oppilaasta avoimen keskustelun avulla. Kasvatuskumppanuus perustuu huoltajan ja oppilaan osallistamiseen. Vuorovaikutus kodin kanssa lisää opettajan oppilaantuntemusta ja auttaa opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Yhteistyön muotoja ovat muun muassa:

- Päivittäiset yhteistyökeskustelut
- Erilaisten suunnitelmien laatiminen
- Vanhempainillat
- Yhteiset juhlat
- Teemapäivät
- Vanhempainyhdistykset

4.4. Yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa

Opiskeluhoitotyötä tehdään tarvittaessa moniammatillisena yhteistyönä lastensuojelun, erikoissairaanhoidon, muun sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden toimijoiden kanssa. Perheiden käytössä ovat myös muut Varsinais-Suomen hyvinvointialueen tarjoamat palvelut, joista löytyy tietoa hyvinvointialueen verkkosivuilta.

Loimaalla toimii monialainen konsultaatiotiimi Monark, jossa lapsen tuen tarvetta arvioidaan moniammatillisesti opetus-, terveys- ja sosiaalipalvelujen yhteistyönä. Lapsen asia voidaan tuoda Monarkiin, kun perustasolla on monialaisesti tehty haasteen kanssa töitä ja toimet eivät ole riittävät sen ratkaisemiseen. Lapsen asian käsittelyyn Monarkissa pyydetään vanhemmilta kirjallinen lupa.

Oppilaan terveydentilan edellyttäessä sairaalakoulussa opiskelua toimii oppilaan oma koulu tiiviissä yhteistyössä sairaalakoulun kanssa. Tavoitteena on opiskelun sujuva eteneminen terveydentilan sallimissa puitteissa sekä siirtymävaiheiden jatkumon turvaaminen.

4.5. Yhteistyö nuorisopalvelujen kanssa

Kaupungin nuorisopalvelut tukevat osaltaan lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä. Nuorisopalvelujen kanssa suunnitellaan ja järjestetään yhteistyössä erilaisia ryhmäytymispäiviä ja valistustilaisuuksia. Nuorisopalvelut kartoittavat myös lasten harrastustoiveita ja pyrkivät ohjaamaan heitä mielekkäiden harrastusten pariin. Etsivät nuorisotyöntekijät tukevat osaltaan koulujen opiskeluhoitotyötä. Hankerahoituksen avulla on palkattu yläkouluille koulunuorisotyöntekijä.

Koulunuorisotyö on ennaltaehkäisevää matalan kynnyksen toimintaa, jonka tavoitteena on edistää kouluviihtyvyyttä ja koko kouluyhteisön hyvinvointia sekä tukea oppilaita joustavasti koulun arjessa. Koulunuorisotyöntekijä työskentelee osana kouluyhteisöä ja kohtaa nuoria vapaamuotoisesti esimerkiksi koulun käytävillä, omassa työtilassaan ja erilaisilla teemavälitunneilla. Koulunuorisotyöntekijän rooli koulussa liittyy

keskeisesti nuorten kiireettömään kohtaamiseen sekä nuorten hyvinvoinnin ja sosiaalisten suhteiden edistämiseen mm. vuorovaikutustaitojen, ryhmädynamiikan ja osallisuuden edistämisen keinoin.

4.6. Lasten ja nuorten monialainen työryhmä

Lasten ja nuorten monialaisen työryhmän tehtävänä on mm. tietojen kokoaminen lasten ja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä sen arviointi päätöksentekoa varten. Työryhmän tehtävänä on lisäksi vaikuttaa lapsille ja nuorille suunnattujen palveluiden yhteensopivuuden ja vaikuttavuuden edistämiseen (palvelujen riittävyys, laadukkuus, saavuttavuus), tehostaa lasten ja nuorten palveluihin ohjautumista ja palveluista toiseen siirtymistä sekä edistää lasten ja nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tiedonvaihdon sujuvuutta suunnittelemalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken.

4.7. Poliisin kanssa tehtävä yhteistyö

Esi- ja perusopetusyksiköt toimivat yhteistyössä Loimaan poliisiasemalle sijoittuvan, alueellisena työskentelevän moniammatillisen Ankkuritiimin kanssa. Yhteistyöhön sisältyvät sekä ennakoiva oppilaiden tiedottaminen, ohjaaminen ja opastaminen että esille tulevien tilanteiden selvittely.

Loimaan ankkuritiimi keskittyy alaikäisten tekemiin rikoksiin ja muuhun ongelmakäyttäytymiseen sekä perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan. Mahdollisissa kouluväkivaltatapauksissa tai muissa koulussa esiintyneissä lainvastaisissa teoissa konsultoidaan Ankkuripoliisia.

4.8. Nivelvaiheyhteistyö

Esi- ja alkuopetuksen yhteistyön tavoitteena on edesauttaa esiopetusikäisten lasten kouluun tuloa ja tutustuttaa heitä koulun toimintaan ja aikuisiin. Yhteistyötä toteutetaan päiväkotien ja koulujen opettajien tapaamisilla. Keväisin pidetään siirtopalaverit, joissa käydään läpi eskarilaisten tuen tarpeita, jotta tuen toteutumista voidaan suunnitella koulun puolella. Oppilaan eheän koulupolun turvaaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioimista. Kouluarjessa painotetaan yhteistyötä erityisesti oppilaan koulupolun nivelvaiheissa. Esiopetuksen oppilailla on keväällä tutustuminen tulevaan kouluun.

Alakoulusta yläkouluun siirtyminen tapahtuu samaan aikaan, kun oppilas kasvaa lapsesta nuoreksi. Koulun ja opiskeluhuollon henkilöstön yhteistyöllä tuetaan siirtymävaiheessa olevia oppilaita, jotta siirtymä yläkouluun sujuisi ongelmitta.

Keväällä 6.luokan päättyessä oppilaat menevät tutustumaan yläkouluun. Oppilaat tapaavat myös tulevan luokanvalvojansa. Koulun alettua 7.-luokkalaiset osallistuvat ryhmäyttämispäivään, jossa he tutustuvat toisiinsa ja luokanvalvojaansa.

Siirtyminen perusasteelta toisen asteen opintoihin vaatii tiivistä yhteistyötä oppilaan, opinto-ohjaajan ja huoltajien kanssa. Oppilashuollon työntekijät ovat tarvittaessa mukana nivelvaiheyhteistyössä.

Siirtymä perusasteelta toiselle asteelle tapahtuu 9. luokan keväällä tehtävien hakujen kautta. Hakujen tulokset tulevat yleensä viikolla 24, jolloin perusopetuksen opinto-ohjaajat ottavat yhteyttä oppilaisiin, jotka eivät ole saaneet opiskelupaikkaa. Opinto-ohjaajat auttavat jokaista oppilasta löytämään opiskelupaikan ja seuraavat VALPAS-järjestelmästä erikseen määrättyyn päivään asti oppilaiden hakutietoja, opiskelupaikan vastaanottamista ja opintojen aloittamista. Tuon päivämäärän jälkeen seurantavastuu siirtyy peruskoulun opinto-ohjaajilta oppilaan kunnalle.

4.9. Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon käytännöistä tiedotetaan kaupungin verkkosivuilla, Wilma-järjestelmän kautta sekä osana esi- ja perusopetusyksiköiden tiedotusta. Varsinais-Suomen hyvinvointialue tiedottaa omalta osaltaan palveluista.

5. KOULU- JA OPPIMISYMPÄRISTÖN TERVEELLISYYS JA TURVALLISUUS SEKÄ KOULUYHTEISÖN HYVINVOINTI

5.1. Yhteistyö ja suunnitelmat koulu- ja oppimisympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi

Kouluympäristön terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin eteen tehdään päivittäin työtä koulun arjessa. Edellä mainittuja asioita edistetään osana yhteisöllistä ja yksilökohtaista opiskeluhoolltoa. Kouluyhteisön hyvinvointi sekä oppimisympäristön terveellisyys ja turvallisuus ovat oppilaan terveyden edistämisen ja hyvinvoinnin kannalta tärkeitä, kuten myös välillisesti edellytyksenä tulokselliselle oppimiselle.

Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi tehdään tarkastuksia. Tarkastus on tehtävä yhteistyössä oppilaitoksen ja sen oppilaiden tai opiskelijoiden, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kesken. Tarkastuksissa perehdytään muun muassa sisäilma-asioihin, puhtaanapitoon, tilojen yleiseen kuntoon, sairastavuuteen, välineiden ja tarvikkeiden kuntoon, kulkuväyliin ja mahdollisesti muihin vaaraa aiheuttaviin seikkoihin. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista on seurattava vuosittain.

Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastukset toteutetaan monialaisesti, joko konkreettisesti yhdessä tekemällä tai kokoamalla yhteen eri tahoilta kertynyt tieto (kouluterveyskyselyjen, sisäilmatutkimusten, työhyvinvointiselvitysten, pelastustoimen tarkastusten yms. tulokset) edellä mainittujen tekijöiden edistämiseksi.

Keskeinen merkitys oppimisympäristön turvallisuuden sekä esi- ja perusopetusyhteisön hyvinvoinnin edistämässä on myönteisen toimintakulttuurin luomisella ja ylläpitämisellä. Tavoitetta toteutetaan yksiköissä osana arjen toimintaa ja siihen osallistuvat kaikki yhteisön jäsenet. Työtä ohjaavat voimassa oleva lainsäädäntö ja lisäksi mm. seuraavat suunnitelmat ja ohjeet:

- Esiopetuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelmat
- Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma
- Esi- ja perusopetuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
- Yksiköiden järjestyssäännöt

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on oppilaitosympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta. Tehtävää toteutetaan tarkastamalla esi- ja perusopetuksen yksiköt kolmen vuoden välein (Terveystarkastuslaki 1326/2010). Muilla viranomaisilla on velvollisuus osallistua tarkastuksen yhteistyöhön.

Turvallinen kouluympäristö on oppilaan oikeus. Tapaturmien ehkäisyä toteutetaan oppilaan ikä, kehitysvaihe ja kasvu ympäristö huomioon ottaen. Turvallisuuden edistäminen ja tapaturmien ehkäisy ovat osa oppilaitosten monialaista työtä.

Keskeinen osa tapaturmien ehkäisyä on tunnistaa riskitekijät ja ne tapaturmia aiheuttavat tekijät, kuten käyttäytyminen ja ympäristö, johon tulee tehdä muutoksia. Ennaltaehkäisyssä on tärkeää huomioida väli-tuntialueen turvallisuus, tarvittavien suojavälineiden käyttö riippuen oppitunneista (esim. kemia, kotitalous, liikunta, käsityö) ja koneiden turvaopastus ennen niiden käyttöä esim. teknisen työn tunneilla sekä liikenneturvan parantaminen koulujen lähiympäristössä.

Myönteisen toimintakulttuurin luomisen ja ylläpitämisen lisäksi yksiköissä edistetään turvallisuutta sekä ennaltaehkäisevällä työllä että erilaisiin häiriö-, onnettomuus- yms. tilanteisiin varautumalla. Jokaisella esiopetus- ja kouluyksiköllä on pelastussuunnitelma. Kiusaamisen vastainen suunnitelma ja kriisisuunnitelma sisältyvät opiskeluhoitosuunnitelmaan.

Oppilaan terveysneuvonnan on tuettava ja edistettävä itsenäistymistä, opiskelukykyä, terveellisiä elämäntapoja sekä hyvää kuntoa ja mielenterveyttä sekä ehkäistävä koulukiusaamista. Oppilaan seksuaalista kypsymistä ja kehitystä tukeva neuvonta on sisällytettävä terveysneuvontaan ja terveystarkastuksiin lapsen ja nuoren kehitysvaihetta vastaavasti. Neuvonta raskauden ehkäisyssä ja muu seksuaaliterveysneuvonta kuuluvat kouluterveydenhuollon palveluihin.

Terveystiedon opetuksen tarkoituksena on edistää oppilaiden terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Opetuksen lähtökohtana on terveyden ymmärtäminen fyysiseksi, psyykkiseksi, sosiaalseksi ja aistilliseksi toimintakyvyksi. Opetuksessa kehitetään tietoja ja taitoja terveydestä, elämäntavasta, terveystottumuksista ja sairauksista sekä kehitetään valmiuksia ottaa vastuuta ja toimia oman sekä toisten terveyden edistämiseksi.

Koulut käyttävät esimerkiksi kouluterveyskyselyn (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos) tarjoamaa tietoa kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisessä, vanhempainilloissa keskustelun pohjana, opiskeluhoitotyössä sekä terveystiedon opetuksessa.

5.2. Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Esiopetus

Esiopetuksessa on käytössä erillinen kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma. Kiusaaminen voidaan määritellä siten, että lapsi joutuu toistuvasti yhden tai useamman lapsen kielteisten tekojen kohteeksi.

Näitä kielteisiä tekoja eli kiusaamisen muotoja ovat:

- Sanallinen kiusaaminen (esimerkiksi lapsi puhuu rumin sanoin tai ilkeästi toisesta, ärsyttää, juoruilee, kuiskuttelee)
- Fyysinen kiusaaminen (esimerkiksi lapsi puree, repii hiuksista, raapii, lyö, potkii, pitää kiinni, ottaa toiselta tavaroita, rikkoo leikit, sylkee, irvistelee)
- Psyykinen kiusaaminen (esimerkiksi lapsi vähättelee, alistaa, matkii, elehtii, sulkee jonkun pois leikistä)

Kiusaamisen ehkäisy

Luodaan hyvä ja turvallinen ilmapiiri aikuisten kesken niin työpaikalla kuin kasvatuskumppanuudessa ja lasten kesken sekä aikuisten ja lasten kesken. Pääpaino on arjessa, sosiaalisten suhteiden harjoittelemisessa. Kiusaamisen tilanteisiin puututaan heti ja asiasta keskustellaan huoltajien kanssa.

- Aikuisten kesken:
 - Tärkeää on me-hengen luominen työpaikalla, niin että jokainen työntekijä tulee nähdyksi, kuulluksi ja saa toteuttaa omaa osaamistaan.
 - Varhaiskasvatuksessa noudatettavista säännöistä ja rajoista keskustellaan ja ne sovitaan yhdessä.
 - Henkilökunta noudattaa johdonmukaisesti sovittuja sääntöjä.
 - Kasvatuskumppanuudessa luottamus ja avoimuus ovat tärkeitä. Silloin on helpompi keskustella mahdollisista ongelmista jo varhaisessa vaiheessa.
- Lasten kanssa:
 - Luetaan satuja, joissa kerrotaan ystävyydestä, erilaisuudesta, ulkopuolisuudesta sekä käydään niiden pohjalta keskustelua.
 - Yhteyttä luovat leikit ja pienryhmätoiminta tutustuttavat lapset hyvin toisiinsa.
 - Keskustellaan lasten kanssa hyvien tapojen ja toisten huomioon ottamisen tärkeydestä ja merkityksestä kaverisuhteissa.
 - Laaditaan yhdessä varhaiskasvatuksen säännöt.
 - Opetellaan myös omien tunteiden tunnistamista, nimeämistä ja hallitsemista esimerkiksi pettymysten kohdatessa.
- Aikuisten ja lasten kesken:
 - Leikin havainnointi on tärkeää kiusaamisen ennaltaehkäisyä.
 - Henkilökunnan tulee olla siellä, missä lapset ovat ja aikuisten tulee olla tarkkaavaisia ja herkkävaistoisia.
 - Jokaisen lapsen täytyy tuntea, että hän tulee nähdyksi ja kuulluksi ja hän voi rohkeasti mennä kertomaan aikuiselle asioistaan.
 - Työvälineinä käytetään erilaisia tunne- ja turvataitoja tukevia menetelmiä ja materiaaleja.

Puuttumisen suunnitelma:

- Henkilökunnan pitää olla tietoinen siitä, mitä kiusaaminen on
- Tilanteisiin puututaan heti, jos epäillään kiusaamista tapahtuvan
- Tilanteeseen ensimmäisenä tullut/ tilanteesta ensimmäisenä kuullut aikuinen selvittää, mitä asia koskee, mitä on tapahtunut
- Tilanteet kirjataan paperille havainnointia ja seuranta varten
- Jokaisen lapsen kanssa puhutaan asiasta ja tarpeen vaatiessa keskustellaan yhdessä
- Keskustellaan vanhempien kanssa
- Huolehditaan jatkoseurannasta (keskustelut)
- Tarvittaessa pyydetään apua asiantuntijoilta (varhaiskasvatuksen erityisopettaja, psykologi)
- Vahvistetaan myönteisellä palautteella ja lapsen osallisuutta tukemalla sekä kiusaamisen uhrin että kiusaajan itsetuntoa ja vuorovaikutustaitoja

Perusopetus

Kiusaamisella tarkoitetaan sitä, kun yksi ja sama lapsi joutuu toistuvasti muiden vihamielisen käyttäytymisen kohteeksi. Yhdelle lapselle siis aiheutetaan tahallaan ja toistuvasti pahaa mieltä. Lisäksi kiusaamiseen liittyy yleensä epätasaväkisyys; se, jota kiusataan, on heikompi ja jollain lailla puolustuskyvytön kiusaajiin nähden. Aivan kaikki lasten välinen aggressiivinen käyttäytyminen ei siis ole kiusaamista. Esimerkiksi kiusaamista ei yleensä ole kahden tasaväkisen oppilaan välienselvittely. Riidat ja erimielisyydet eroavat kiusaamisesta siinä, että ne ovat usein hetkellisiä, eikä niiden kohteeksi joudu jatkuvasti yksi ja sama oppilas.

Koulussa kiusaamisen määritelmää tarvitaan sen takia, että kiusaamiseen voidaan puuttua systemaattisesti riittävän varhain. Kiusaamisen määritelmästä olisi hyvä käydä keskustelua myös oppilaiden ja huoltajien kanssa. Huomiota tulisi kiinnittää erityisesti oppilaiden ja aikuisten erilaisiin käsityksiin siitä, mitä he pitävät kiusaamisena ja mitä eivät.

Kiusaaminen jaetaan useimmiten suoraan ja epäsuoraan kiusaamiseen. Suoralla kiusaamisella tarkoitetaan uhrin fyysistä ja verbaalista satuttamista. Fyysinen satuttaminen voi olla esim. lyömistä, tönimistä, potkimista tai omaisuuden varastamista/tuhoamista. Verbaalinen satuttaminen ilmenee mm. loukkaavana nimityksenä, uhkailuna, pakottamisena tai kiristämisenä.

Epäsuoralla kiusaamisella tarkoitetaan kohteen satuttamista kiertoteitse vahingoittamalla hänen vuorovaikutussuhteitaan tai sulkemalla hänet pois joukosta. Epäsuora kiusaaminen voi olla esim. arvostelemista sen takana tai vahingollisten juurujen ja perättömien juttujen levittämistä.

Perusopetuslain 29 §:n, nojalla oppilaalla ja opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.

Kiusaamisen vastainen eli KiVa-koulu-ohjelma

KiVa-koulu-ohjelma on kehitetty Turun yliopistossa kehitetty kiusaamisen vastainen toimenpideohjelma. Ohjelman tavoitteina ovat kiusaamisen ehkäiseminen, tehokas puuttuminen kiusaamistilanteisiin ja jatkuva seuranta.

Kouluilla ohjelman myötä toteutuu pitkin lukuvuotta KiVa-oppitunteja, joiden avulla voidaan vaikuttaa oppilasryhmien normeihin ja siihen, miten lapset ja nuoret toimivat kiusaamista havaitessaan. Kiusaamistilanteisiin puuttumiseen ohjelma tarjoaa selkeät toimintaohjeet. Keskiössä on KiVa-tiimi, joka auttaa, selvittää ja seuraa jo tapahtuneita kiusaamistapauksia. Lisäksi ohjelmaan kuuluu oman koulun tilanteen seuranta jokavuotisten kyselyiden ja niistä saatavan palautteen muodossa. Tarkemmat tiedot KiVa-koulu-ohjelmasta löytyvät osoitteesta www.kivakoulu.fi.

Kiusaamisesta saadaan lisäksi tietoa THL:n kouluterveyskyselyn kautta. Kysely toteutetaan joka toinen vuosi ja siihen osallistuvat 4.-5.-luokkalaiset ja 8.-9.-luokkalaiset. Kouluterveyskyselyssä kysytään mm., onko oppilasta kiusattu, onko hän osallistunut kiusaamiseen ja onko hän kertonut kiusaamisesta aikuiselle. Kyselyn tuloksia tarkastellaan koulujen henkilöstön ja opiskeluhuoltohenkilöstön kanssa.

Toimintasuunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Ennaltaehkäiseminen:

- Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen
- Hyvän ja oikean käytöksen positiivinen vahvistaminen
- Ryhmäyttäminen
- Yhteisöllinen opiskeluhoito
- Kiusaamisen vastustaminen (nollatoleranssi)
- Kaikkien aikuisten sitoutuminen
- Kodin ja koulun yhteistyö
- Ajan tasalla olevat järjestyssäännöt (säännöt ovat selvät kaikille)
- Riittävä valvonta välitunneilla ja tiloissa, jossa oppilaat ovat

Kouluyhteisön tasolla on tärkeää kaikkien koulussa työskentelevien aikuisten sitoutuminen kiusaamisen tunnistamiseen ja puuttumiseen. Sitoutuminen edellyttää yhteisiä keskusteluja, joissa pohditaan koulun tärkeitä arvoja, jaetaan kokemuksia ja rakennetaan juuri kyseessä olevaan kouluun parhaiten sopivia toimintatapoja. Tärkeää on kiinnittää huomiota koulun työskentelyilmapiiriin, kasvatuskulttuuriin ja kiusaamiseen liittyviin asenteisiin.

Kiusaamista voidaan ennaltaehkäistä koulun yhteisöllisyyttä tukemalla sekä yhteistyöllä huoltajien ja eri sidosryhmien kanssa. Ennaltaehkäisyssä korostetaan vuorovaikutustaitojen oppimista sekä yhteistyötaitoja.

Toiminta koulun tasolla:

- Koulun säännöt
- Asennekasvatus koulun jokapäiväisessä toiminnassa
- Tehokas välituntivalvonta
- Säännölliset kyselyt tilanteen kartoittamiseksi
- Valistustilaisuudet, vanhempainillat
- Tukioppilas- ja kummiluokkatoiminta, kouluneuvosto, vertaissovittelu
- Myönteisen ilmapiirin ja turvallisen oppimisympäristön luominen
- KiVa-koulu -tuntien, -materiaalien ja vastaavien hyödyntäminen
- Hyvinvoinnin vuosikello (tunne- ja turvataidot)
- Oppilaille ja huoltajille tiedotetaan selkeästi koulun toimintatavoista
- Koko koulun henkilökunta puuttuu epäasialliseen, väkivaltaiseen ja aggressiiviseen käyttäytymiseen sekä kiusaamistapauksiin
- Opiskeluhoitohenkilöstöltä tai muilta viranomaisilta (esimerkiksi Ankkuripoliisi, Varsinais-Suomen sovittelutoimisto) pyydetään apua tarvittaessa kiusaamistapausten selvittelyssä

Toiminta luokan/ ryhmän tasolla:

- Sääntöjen noudattamisen seuranta ja puuttuminen niiden rikkomuksiin
- Tukioppilas- ja kummiluokkatoiminta
- Ryhmäyttäminen, oppilaiden tutustuttaminen toisiinsa
- Oppilaiden osallisuuden lisääminen (oppilaskuntatoiminta, ideoinnit, teemapäivät, vastuuttaminen)
- Oppilaiden tietoisuuden herättäminen, oman toiminnan tarkkaileminen, sitoutuminen kiusaamisen vastaiseen toimintaan eli saada oppilaat oivaltamaan, että jokainen on omalta osaltaan vastuussa luokan/ ryhmän hyvinvoinnista ja jokainen voi siihen omalla toiminnallaan vaikuttaa

- Myönteisen ilmapiirin ja turvallisen oppimisympäristön luominen
- KiVa-koulu -tuntien/ -materiaalin ja vastaavien hyödyntäminen

Toiminta yksilötasolla:

- Myönteisten ja turvallisten ihmissuhteiden luominen
- KiVa-koulu -tuntien, -materiaalin ja vastaavien hyödyntäminen
- Oppilaan osallistuminen oman oppimisensa ja muun toimintansa suunnitteluun
- Vanhempainkeskustelut oppilaan huoltajien kanssa
- Muiden oppilaiden tuki
- Kannustetaan puuttumaan kiusaamiseen

Yhteistyö kodin kanssa:

Kiusaamisen vastaisessa työssä koulun ja kodin välinen yhteistyö on merkittävää. Huoltajien keskinäinen yhteistyö on myös kiusaamista ennaltaehkäisevää toimintaa.

Mikäli huoltajat epäilevät koulukiusaamista, tulee huoltajan:

- Ottaa yhteyttä oppilaan luokanopettajaan tai luokanvalvojaan
- Kannustaa lasta kertomaan kiusaamisesta kotona ja myös koulussa
- Olla valmis yhteistyöhön koulun kanssa muun muassa osallistumalla koulun kutsumiin neuvotteluihin ja tapaamisiin
- Jos oma lapsi on kiusaava osapuoli, tehdä lapselle yksikertaisesti selväksi, että minkäänlaista kiusaamista ei hyväksytä ja että kiusaamisen on loputtava

Puuttumisen suunnitelma

Henkilökunnan tulee olla tarkkana kiusaamistapausten havaitsemiseksi. On tärkeää huomioida, että kukaan ei jää yksin välitunnilla, kaikki pääsevät mukaan erilaisiin ryhmiin, eikä kenenkään tekemisille ja sanomisille naureta. Näihin tapauksiin on tärkeää puuttua viivyttämättä. Usein myös muut oppilaat havaitsevat kiusaamistapauksia. Koulun ja luokan ilmapiiri tulee luoda luottamuksellisesti niin, että kiusaamistapauksista uskalletaan ja voidaan tulla kertomaan. Kiusaamista voi osin tapahtua piilossa tai verkossa, jolloin koulun aikuisen on vaikeampi sitä ilman muiden oppilaiden apua havaita.

Toimenpiteet	Vastuussa olevat aikuiset
Tilanteen selvittäminen - Puututaan tilanteeseen heti, lopetetaan tilanne - Selvitetään tapahtumien kulku tarkasti eri osapuolia ja silminnäkijöitä kuulemalla - Kirjataan tapahtumat - Sovitaan kiusaamisen lopettamisesta - Sovitaan mahdollisista seuraamuksista (vertaissovittelu, korvaukset, rangaistukset, KiVa -työryhmä) - Sovitaan seurannasta	- Opettaja/ koulun aikuinen - Silminnäkijä - Omalle luokanopettajalle/ luokanvalvojalle tieto - KiVa -työryhmä
Yhteys kotiin mahdollisimman pian - Puhelimitse tai Wilma-viestillä - Toimenpide on osoitus oppilaille huoltajien ja koulun yhteistyöstä ja lisää luottamusta ja turvallisuutta	- Asian hoidosta vastaava aikuinen

Tarvittaessa keskustellaan tilanteesta luokassa asianosaisten oppilaiden ja huoltajien kanssa sovittu - Voidaan oikaista väärinkäsityksiä ja huhuja - Annetaan oppilaille malli ratkaista riitatilanteita avoimesti virheistä oppien	- Oma luokanopettaja/ luokanvalvoja - Tarvittaessa muu asianosainen aikuinen
Kiusaaminen jatkuu - Ohjataan asia KiVa-käsittelyyn - Keskustelu osapuolten kanssa KiVa-opettajien toimesta - Seuranta - Neuvotellaan oppilashuoltohenkilöstön kanssa asian käsittelytavoista, kuullaan myös huoltajia ja arvioidaan mahdollisten tukitoimien tarve oppilaalle	- KiVa-opettajat - Oma luokanopettaja/ luokanvalvoja - Huoltajat - Rehtori - Koulukuraattori/ koulupsykologi
Kiusaaminen ei lopu - Kutsutaan asianosaisten huoltajat koululle yhteisneuvotteluun - Yhteisesti sovittujen jatkotoimien toteutus tarvittavien yhteistyötahojen kanssa (esimerkiksi Ankkuripoliisi)	- Oma luokanopettaja/ luokanvalvoja - KiVa-opettaja - Huoltajat - Rehtori - Koulukuraattori/ koulupsykologi - Koulun ulkopuoliset tahot
Hallinnollisia toimia - Muut tukitoimet - Opetuksen väliaikaiset järjestelyt (esimerkiksi kotona, pienluokan tukijaksolla) - Luokanvaihto - Koulun vaihto - Oppilaan erottaminen määräajaksi	- Oma luokanopettaja/ luokanvalvoja - Rehtori - Opiskeluhoitoryhmä - Huoltajat - Sivistysjohtaja - Sivistyspalvelujen toimielin

Väkivaltainen käyttäytyminen

Tilanteissa, joissa oppilas uhkaa väkivallalla tai käyttäytyy väkivaltaisesti, on heti otettava yhteyttä poliisiin. Asiaan on suhtauduttava vakavasti. Tämän lisäksi tulee ottaa yhteyttä myös huoltajiin ja opiskeluhoitohenkilöstöön.

Uhkatilanteessa yksikön johto yhteistyössä opiskeluhoitohenkilöstön ja poliisin kanssa päättää, miten henkilökuntaa, oppilaita ja huoltajia informoidaan tapahtuneesta.

Väkivaltaa pyritään ennaltaehkäisemään mm. järjestyssäännöillä, henkilökunnan kouluttamisella ja riittävällä valvonnalla. Tätä edesauttaa osaltaan myös oppilaiden osallistaminen oppilaskunta- ja tukioppilastöinnässä.

Esi- ja perusopetuksen henkilökunta on saanut MAPA-koulutusta, ja malli on käytössä jokaisessa yksikössä.

Häirintä

Jokaisella oppilaalla on oikeus opiskella ja jokaisen oppilaan velvollisuutena on antaa luokassa työrauha. Jos oppilas häiritsee työrauhaa luokassa, opettaja puuttuu asiaan. Jos työrauhahäiritseminen jatkuu, pidetään oppilaalle kasvatuskeskustelu. Myös koulun rangaistuskeinot ovat tarvittaessa käytössä. Huoltajaan otetaan yhteyttä, kun häirintä on toistuvaa.

Seksuaalinen häirintä ja väkivalta

Digitalisaation myötä lapset ja nuoret ovat useammin alttiina seksuaaliselle häirinnälle ja hyväksikäytölle. Lapsen ja nuoreen kohdistuva seksuaalinen häirintä tai väkivalta saattaa tapahtua sekä aikuisen että ikätoverin toimesta.

Tarkemmat toimintamallit löytyvät esi- ja perusopetuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta.

Kaikkien väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteiden hoidossa edetään yhteistyössä huoltajien kanssa. Tilanteen kehittymisestä informoidaan huoltajia säännöllisesti ja tarvittaessa järjestetään koululla tapaamisia osapuolten kesken. Kaikki toimenpiteet kirjataan.

Yhteistyö viranomaisten kanssa

Väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteiden hoitamisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä muiden viranomaisten, kuten hyvinvointialueen ja poliisin, kanssa.

Oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditusta suunnitelmasta tiedotetaan kouluyhteisössä käytävällä keskustelulla sekä kaupungin internet-sivuilla. Suunnitelmaan perehdytään lukuvuosittain.

5.3. Kriisisuunnitelma

Kriisisuunnitelma- Miksi kriisitilanteessa tarvitaan toimintasuunnitelmaa?

Koulussa on hyvä olla olemassa kriisitoimintamalli, johon on kirjattu välittömät toimintaohjeet. Hyvin suunnitellun kriisisuunnitelman avulla koulun henkilökunta osaa toimia kriisitilanteessa. Koulun henkilöstö koontuu kriisin kohdatessa yhteen ja sopii yhteisen toimintatavan asiasta tiedottamiseen oppilaille. Jo samana päivänä käynnistetään tukitoimet, joiden tavoitteena on sekä oppilaiden että työntekijöiden selviytymisen tukeminen. Surun ja ahdistuksen tunteet ovat läsnä, mutta niiden ilmaisemiseen annetaan tilaa eikä ketään jätetä yksin.

Kriisiryhmä

Kriisiryhmän muodostaa yksikkökohtainen opiskeluhoitoryhmä, jota johtaa rehtori.

Ryhmän tehtävänä on:

- Laatia koululle kirjallinen kriisisuunnitelma ja päivittää sitä tarvittaessa
- Selvittää kriisitilanteissa tärkeät yhteistyötahot
- Perehdyttää koulun henkilöstöä
- Tiedottaa suunnitelmasta oppilaille
- Organisoida toiminta kriisitilanteissa
- Huolehtia välittömistä henkisen tuen tarpeista sekä mahdollisista jatkotoimista
- Perehdyttää uudet työntekijät kriisisuunnitelmaan

Koulun kriisityö - Miten toimitaan?

Kriisin kohdatessa kokonaisvastuun toiminnasta kantaa koulun rehtori. Rehtorin apuna toimii kriisiryhmä, jonka muodostaa yksikkökohtainen opiskeluhoitoryhmä. Ryhmä sekä rehtori arvioivat yhdessä, milloin tilanne vaatii ulkopuolisia auttajia ja milloin selvittää omin voimin. Koulu voi tarvittaessa pyytää kunnan

kriisinhallintaryhmää (Henkisen ensiavun valmiusryhmä) järjestämään jälkipuintitilaisuuden ja antamaan konsultaatioapua. Jälkipuintitilaisuus ei kuitenkaan koskaan riitä ainoaksi toimenpiteeksi koulussa. Oppilailta, opettajilta ja muulla henkilökunnalla on tarve käsitellä tapahtuman herättämiä ajatuksia ja tunteita välittömästi kriisitilanteen tapahduttua, mutta myös jälkeenpäin.

Tärkeää on, että jokainen tietää, mitkä ovat ensimmäiset askeleet: miten toimitaan oppilaiden kanssa, mistä saa lisäapua, kenelle tiedotetaan. Kriisitilanteiden hoidossa voidaan erottaa välittömät tukitoimet ja jatko-toimet. Pitää tarkoin miettiä, keitä kaikkia tapahtuma koskettaa ja ketkä ovat tuen tarpeessa.

Kuoleman, vakavan onnettomuuden tai väkivaltatapauksen kohdatessa yhteisön jäsenet tarvitsevat:

- Oikeaa ja asiallista tietoa tapahtuneesta
- Rituaaleja, jotka antavat turvalliset puitteet kohdata todellisuus
- Aikaa ja tilaa käsitellä ja ymmärtää tunteitaan
- Mahdollisuuden vastaanottaa ja antaa tukea toisilleen

Koko yhteisöä koskevan kuolemantapauksen sattuessa koulun tulee tarjota oppilailleen turvallinen paikka, jossa aikuiset antavat tilaa menetyksen, tuskan, vihan ja pelon tunteille sekä ovat herkkinä mahdollisille itsetuhoisille pyrkimyksille. On tärkeää, että oppilaita rohkaistaan kysymään ja pohtimaan tapahtunutta. Hiljainen suru tulee myös sallia.

Lähiomaisen menettäneelle oppilaalle keskittyminen arkiseen työhön voi olla pitkän aikaan vaikeaa. On tärkeää, että yksilölliset surureaktiot hyväksytään. Omaisten lupaan perustuva surun käsitteleminen luokassa ohjaa oppilastovereita läheisyyteen ja myötätunnon ilmaisemiseen.

Tiedon vastaanottamisesta ja tiedottamisesta kriisitilanteessa vastaa koulun rehtori. Tiedon vastaanottajana voi toimia joku muukin koulun henkilökuntaan kuuluva, jos koulun rehtori ei ole sillä hetkellä tavoitettavissa.

Tiedon vastaanottaja selvittää:

- Mitä on tapahtunut
- Missä ja milloin
- Kuka, ketkä ovat tapahtuman uhrit
- Mikä on tilanne juuri nyt
- Tiedottaa tapahtumasta eri viranomaisille, ellei joku muu taho ole ryhtynyt jo toimenpiteisiin.

Ellei varmaa tietoa ole kouluun tullut, rehtori on yhteydessä poliisiin tai terveyskeskukseen asian selvittämiseksi.

Tiedon vastaanottamisen jälkeen (jos tapahtuma koskee koko yhteisöä) rehtori:

- Antaa opettajille ohjeita ja oikeaa tietoa tapahtuneesta huhujen ehkäisemiseksi
- Pitää tiedotustilaisuuden oppilaille, opettajille ja koulun muulle henkilökunnalle
- Sopii henkilön, joka on kuolemantapauksen satuttua yhteydessä kuolleen henkilön omaisiin (tutuin henkilö)
- On aktiivisesti mukana tukemassa kouluyhteisön toipumista
- Pysyy henkilöstön ja oppilaiden tavoitettavissa

- Hoitaa tarvittaessa yhteydet poliisiin ja muihin viranomaisiin
- Hoitaa tarvittaessa yhteydet lehdistöön
- Kuolemantapauksessa antaa ohjeet suruliputuksesta.

Kaikki tiedottaminen koulun ulkopuolelle tapahtuu ensisijaisesti koulun rehtorin kautta.

Oppilaiden tukeminen yhteisön yhteisessä surussa

- Asiasta keskustellaan avoimesti ja kunnioittavasti
- Vältetään sellaisia kliseitä kuin "kaikki tulee hyväksi"
- Varataan aikaa ongelman käsittelyyn
- Suhtaudutaan myönteisesti kysymyksiin ja keskusteluun
- Uskalletaan näyttää omat tunteet ja rohkaistaan tunteiden käsittelyä

Muistaminen koulussa oppilaan tai opettajan kuoleman johdosta

Kuolema huomioidaan esimerkiksi muistohetkellä, johon voi sisältyä:

- Hiljainen hetki
- Rehtorin tai opettajan muist sanat
- Sopiva runo, puhe
- Laulua, musiikkiesityksiä
- Jos kuolemasta ilmoitetaan koulupäivän aikana, oppilaat laskevat lipun puolitankoon.

Muistaminen luokassa

Oppilaat otetaan mukaan päättämään, miten muistetaan. Näin kanavoidaan nuorten energia ja luovuus ilmaisemaan surua konkreettisesti. Symboliset eleet saattavat auttaa oppilasta jäsentämään ajatuksia ja tunteita, kun hän saa muuttaa ne toiminnaksi. Tällaisia voivat olla esimerkiksi kynttilä ja / tai kuva, kukat ja liina vainajan pulpetilla. Oppilaat voivat muistella luokkatoveriaan kokoamalla esimerkiksi muistokirjoituksia ja runoja, jotka toimitetaan vainajan omaisille.

Jälkipuintikeskustelu luokassa

Opettajan oman jälkipuinnin pitäisi olla kunnossa, ennen kuin hän järjestää jälkipuintikeskustelua luokassa. On hyvä noudattaa periaatetta, että asiantuntija auttaa opettajaa, opettaja luokkaa. Jos opettaja ei kuitenkaan pysty asiaa käsittelemään luokassa, voidaan keskustelun läpikäymisessä käyttää muun asiantuntijan tai henkisen ensiavun valmiusryhmän apua.

5.4. Toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa

Toiminta uhka- ja vaaratilanteissa on kuvattu päiväkotien ja koulujen pelastus- ja turvallisuussuunnitelmissa, jotka päivitetään aina tarvittaessa ja johon yksiköiden koko henkilöstöllä on velvollisuus perehtyä.

Toimintaa uhka- ja vaaratilanteissa harjoitellaan sekä henkilökunnan että oppilaiden kanssa. Pelastusharjoitukset pidetään lakisääteisesti. Harjoituksen kulku käydään läpi henkilökunnan kanssa ja tarvittaessa tehdään toimintatapoihin tarkennuksia/korjauksia.

Henkilökunnan säännölliset turvallisuuskävelyt sekä arkitilanteiden havainnointi auttavat puuttumaan epäkohtiin. Läheltä piti -tilanteet ilmoitetaan Falcony-järjestelmään ja mahdolliset vaaranpaikat/korjausta tarvitsevat kohteet sähköiseen huoltokirjaan.

Terä- tai ampuma-aseen, tulipalon tai muun uhkaavan tilanteen ollessa kyseessä, tilanteen havainnut ottaa välittömästi yhteyden poliisiin tai muuhun pelastusviranomaiseen ja toimitaan ohjeiden mukaisesti. Asiasta ilmoitetaan rehtorille tai hänen varahenkilölleen, joka ryhtyy johtamaan tilannetta viranomaisten ohjeiden mukaan. Rehtori tai varahenkilö huolehtii tiedottamisesta sivistysjohtajalle.

Oppilaat siirretään turvaan mahdollisimman nopeasti viranomaisten ohjeiden mukaan. Oppilaita ei jätetä ilman aikuisen valvontaa missään vaiheessa. Oppitunnilla lukitaan ovi, peitetään ikkunat ja pysytään luokassa. Luokasta poistutaan käytävään vasta, kun siihen saadaan viranomaisen tai rehtorin lupa. Ainoat, jotka huolehtivat tiedottamisesta ulospäin ovat rehtori tai hänen varahenkilönsä, jotka toimivat asiassa poliisin tai muun pelastusviranomaisen sekä esimiestensä ohjeiden mukaan.

Oppilaiden huoltajiin otetaan yhteyttä ja/tai tapahtumasta tiedotetaan viranomaisten ohjeiden mukaan. Koulun kriisiryhmä suunnittelee kriisin jälkihoitoa yhdessä asiantuntijoiden kanssa.

Ennaltaehkäiseviä toimia uhkatilanteiden varalta:

- Selvitä työpaikkaasi koskeva toimintaohjeistus poikkeustilanteita varten
- Selvitä, kenelle ilmoitat poikkeavista tilanteista
- Huolehdi osaltasi työpisteesi siisteydestä, järjestyksestä, lukituksesta ja kulunvalvonnasta
- Poista työpisteestä kaikki ylimääräiset vaaralliset esineet ja aineet. Huolehdi, että sivullisten ulottuvilla ei ole toisten vahingoittamiseen sopivia esineitä.
- Selvitä työpisteesi poistumistiet evakuoiteja varten.
- Selvitä työpisteesi hätäpoistumistiet lukituksen suojaamalle alueelle (suojauminen väkivaltailta henkilöltä)
- Käyttäydy asiallisesti ja rauhallisesti myös kiihtynyttä henkilöä kohtaan. Asiallisuus, rauhallisuus ja kohtelias esiintyminen ovat turvallisina toimintamallina.

Tarkemmat uhka- ja vaaratilanteiden toimintamallit löytyvät liitteestä (ei julkinen).

6. OPISKELUHUOLTOTYÖN ARVIOINTI, SEURANTA JA KEHITTÄMINEN

Opiskeluhuoltotyötä arvioidaan, seurataan ja kehitetään jatkuvana työnä. Yksikötason arviointi- ja kehittämistyöstä vastaavat yksikkökohtaiset opiskeluhuoltoryhmät ja kaupunkitason arviointi- ja kehittämistyöstä opiskeluhuollon ohjausryhmä.

7. OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMAN LAATIMINEN, HYVÄKSYMINEN JA PÄIVITTÄMINEN

Opiskeluhuoltosuunnitelma on laadittu oppilaiden, huoltajien, esi- ja perusopetuksen henkilöstön sekä opiskeluhuoltohenkilöstön yhteistyönä.

Suunnitelma hyväksytään sivistyslautakunnassa ja sitä päivitetään tarpeen mukaan. Pienimuotoiset päivitykset tehdään viranhaltijatyönä.